

UN SCEPTRU DIN PIATRĂ DESCOPERIT LA VOINEȘTI (JUD. VASLUI)

de IOAN MITREA

La începutul lunii iunie 1968, în timp ce efectuam săpături de salvare în necropola de la Obirșeni-Voinești am fost informați că, cu câteva zile în urmă, în satul Voinești s-a descoperit întâmplător o „piesă interesantă”².

În ziua de 7 iunie 1968, am efectuat o recunoaștere a locului unde s-a făcut descoperirea. Punctul în care s-a găsit obiectul la care ne referim, se află pe panta sud-vestică a dealului Bulbuceni (din colinele Tutovei), deal situat la sud-est de satul Voinești, în stînga șoselei Voinești—Mărășești. Cercetînd zona în care a fost descoperită piesa, am cules de la suprafață fragmente ceramice neolitice (cultura Criș) și din epoca bronzului³.

Piesa descoperită este din piatră (gresie silicioasă)⁴ foarte bine lustruită. Este de formă tronconică, cu înălțimea de 0,210 m; diametrul maxim de 0,064 m. În partea superioară se termină printr-o proeminență butonată al cărui diametru este de 0,053 m (fig. 1 și fig. 3/1).

O piatră asemănătoare cu cea de la Voinești, făcută din bazalt, fusese descoperită, tot întâmplător, în vara anului 1965, pe malul sudic al bălții Cătușa, în zona periferică a orașului Galați⁵ (fig. 3/3).

¹ I. Mitrea, *Necropola din sec. al IV-lea e.n. de la Obirșeni-Voinești*, comunicare prezentată la a V-a Sesiune de comunicări științifice a Muzeelor, București, 5—7 iunie 1969, cf. *Carpathica* II, 1969, p. 219 și urm.

² Piesa a fost descoperită întâmplător în ziua de 24 mai 1968 de către elevul Turcu Dorin din Voinești. Primele informații ne-au fost aduse la cunoștință de prof. D. Gîlcă, care ne-a sprijinit și în acțiunea de recuperare a obiectului descoperit.

³ În noiembrie 1968, în această zonă am trasat câteva secțiuni, din care au rezultat sporadice fragmente din epoca bronzului și mai multe din neolitic. La cca. 200 m de punctul descoperirii sceptrului, în stînga pîrului ce desparte două pante ale aceluiași deal, secțiunea trasată a intersectat o groapă cu material Criș. Cercetările efectuate au fost limitate întrucît terenul era semănat cu grâu și timpul era foarte nefavorabil.

⁴ Roca a fost identificată de Viorel Erhan, lector la catedra de geologie a Univ. „Al. I. Cuza” Iași, căruia îi mulțumim și pe această cale.

⁵ I. T. Dragomir, *Descoperiri arheologice pe actualul teritoriu al Galațiului din cele mai vechi timpuri și pînă la întemeierea orașului, Danubius*, I, 1967, pag. 181.

Fig. 1. — Sceptrul de piatră descoperit la Voinești.
<http://www.muzeu-neamt.ro> / <http://cimec.ro>

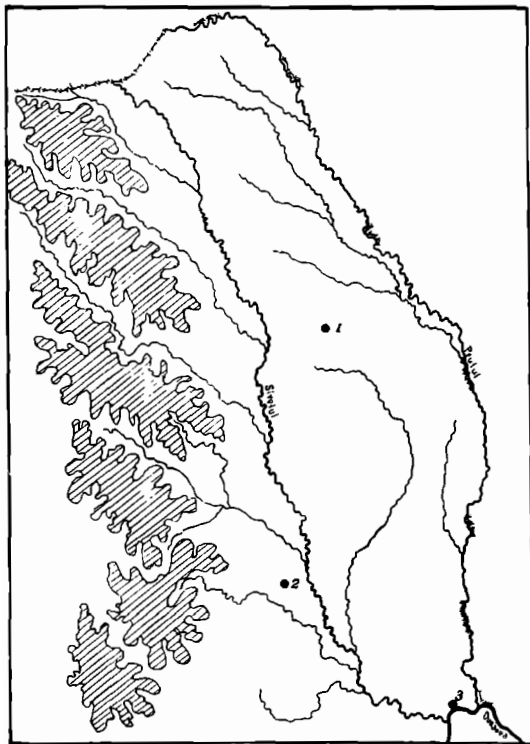

Fig. 2. — Harta răspândirii sceptrelor de piatră pe teritoriul Moldovei.
<http://www.muzeu-neamt.ro> / <http://cimec.ro>

Pînă în prezent, pe teritoriul Moldovei, mai cunoaștem și o a treia piesă care se încadrează în seria celor menționate mai sus. Ne referim la piesa descoperită înîmplător, în primăvara anului 1968, la Fitionești⁶.

Piesa de la Fitionești⁷, confecționată din piatră, este asemănătoare, mergînd pînă la identitate — sub toate aspectele cu cea descoperită la Voinești. Are înălțimea de 0,205 m ; diametrul maxim de 0,070 m ; diametrul capătului butonat este de 0,085 m (fig. 3/2).

În seria descoperirilor de tipul celor de la Voinești, Galați și Fitionești, includem și descoperirea de la Cikalovka pe Nipru. Piesa de la Cikalovka a fost descoperită la suprafață, într-o așezare ce se încadrează în cultura Sabatinovka⁸.

Este confecționată din amfibolit, avînd următoarele dimensiuni : înălțimea de 0,190 m ; diametrul maxim de 0,070 m. Ca formă, piesa de la Cikalovka este foarte asemănătoare cu cea de la Galați. Ca și cea de la Galați, ea prezintă sub capătul butonat „pe umăr” un rînd de patru butoni, dispuși orizontal, în mod simetric (fig. 3/4).

În legătură cu piesele amintite se pun două întrebări principale : cînd se datează ele și care este semnificația lor. Din cele relatate s-a reținut că cele trei piese din Moldova (pentru răspîndirea lor vezi și harta — fig. 2) precum și piesa de la Cikalovka, au fost descoperite la suprafață. În cazul pieselor de la Voinești, Fitionești și Cikalovka, reamintim că s-au găsit în așezări în care sînt și nivele culturale ce aparțin epocii bronzului. Fragmentele ceramice descoperite împreună cu piesa de la Galați s-au pierdut⁹. I. T. Dragomir, consideră piesa de la Galați ca reprezentînd o „măciucă sceptru”, și luînd în considerație unele analogii privind decorul butonat, o datează în „perioada timpurie și mijlocie a epocii bronzului”¹⁰.

La Voinești, s-a amintit, că există și un nivel cultural Criș. Considerăm că piesa descoperită în acea așezare nu poate fi pusă în legătură cu acest nivel. De altfel, trebuie reținut că asemenea piese nu au apărut pînă acum în nici o așezare neolitică¹¹. De asemenea, nu cunoaștem pînă în prezent vreo descoperire asemănătoare într-un mediu hallstattian.

În acest caz putem considera că piesele discutate aparțin epocii bronzului. Această afirmație este susținută și de prezența unor așezări ce aparțin epocii bronzului în trei locuri, din cele patru, în care s-au descoperit piesele la care ne referim.

⁶ Piesa a fost descoperită pe panta dealului Măriuța Petrii, din satul Mănăstioara, com. Fitionești, jud. Vrancea. Pe „Cetățuia” de la Fitionești, s-au efectuat cercetări arheologice de către Marilena Florescu, descoperîndu-se o așezare aparținînd culturii Monteoru. Fragmente ceramice Monteoru au fost culese și de pe panta dealului unde s-a descoperit piesa la care ne referim. De fapt este vorba de același complex arheologic în care intră altă zonă „Cetățuia” cît și panta dealului amintit. Informații, Marilena Florescu, căreia îi mulțumim și pe această cale.

⁷ Piesa se află în colecțiile Muzeului de istorie din Focșani. Noi am studiat-o în mai 1969, prin bunăvoința directorului acestui Muzeu, Dumitru Huțanu, căruia îi aducem mulțumiri și pe această cale.

⁸ I. N. Șarafutdinova, *Poseleniia epoki, plznoi bronzu poblizu Kremenchuka*, în *Arheologhia*, Kiev, XVII, 1964, p. 153—169.

⁹ I. T. Dragomir, *art. cit.*, p. 181.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ Precizări în acest sens am primit de la prof. Vladimir Dumitrescu, căruia îi mulțumim pe această cale pentru toate indicațiile date în legătură cu piesele în discuție.

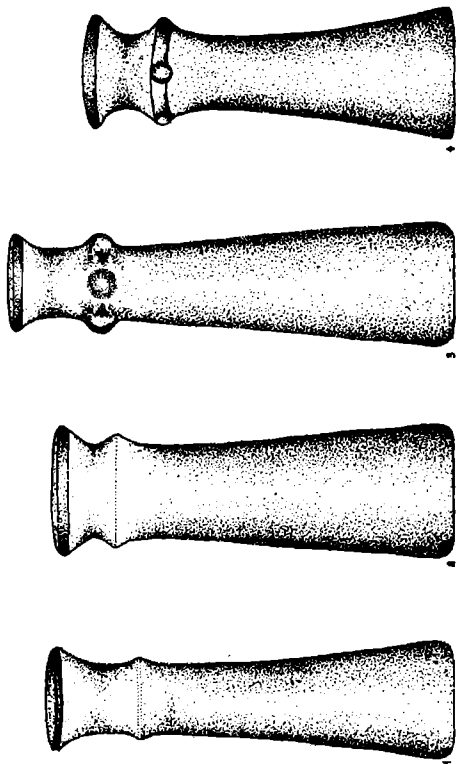

Fig. 3. — Sceptrele de la Volnești, Filonești, Galați și Călcăușka (dimensiuni de cca. $\frac{1}{2}$).

Astfel, la Voinești, s-au descoperit fragmente ceramice ce aparțin culturii Monteoru (fazele I C₃, I C₂ și IIb) și Noua, iar la Fitlonești există, de asemenea, o așezare Monteoru în care sînt atestate mai multe faze din evoluția acestei culturi¹². În sfîrșit, menționăm că piesa de la Cikalovka a fost descoperită într-o așezare ce aparține primei faze a culturii Sabalinovka¹³. De menționat că pe teritoriul U.R.S.S., piese de tipul celeia de la Cikalovka sau a celor din Moldova, se mai găsesc în unele așezări din regiunea Volgograd, Poltava, în Cuban, R.S.S. Ucraineană și R.S.S. Moldovenească. Subliniem că întotdeauna ele apar în așezări date în bronzul tîrziu¹⁴.

Prin urmare, se poate observa că piese de tipul celeia de la Voinești au apărut pînă acum numai în așezări ce aparțin culturilor Monteoru și Noua-Sabatnovka. Dacă aceste piese aparțin într-adevăr nivelurilor Monteoru sau Noua, atunci ele pot fi date în bronzul mijlociu și tîrziu. Firește, o viitoare descoperire „în situ” a unei asemenea piese, va confirma sau infirma aprecierile noastre. Piesele la care ne referim au în general toate aceeași formă și aproape aceleași dimensiuni (vezi fig. 3/1—4)¹⁵, cu observația că cele de la Galați și Cikalovka prezintă sub proeminența butonată, un decor formal din cîte patru bulbi semiglobulari.

În legătură cu semnificația acestor piese, socotim că ele reprezintă sceptre, considerate probabil ca semne simbolice ale puterii. Aceste sceptre au aparținut unor personalități importante (căpetenii de triburi sau uniuni de triburi). Spre o asemenea apreciere ne duc și unele analogii în privința semnificației capetelor de buzdugan de la Borodino¹⁶ sau din Transilvania¹⁷, care întotdeauna prezintă ca decor patru bulbi semiglobulari, așezați simetric¹⁸ (decor înfîlnit și pe sceptrele de la Galați și Cikalovka).

Sceptrele descoperite în Moldova, ar putea fi puse deci în legătură cu existența unor căpetenii — ele simbolizînd puterea acestora — care se aflau în fruntea marilor uniuni de triburi din perioada tîrzie a epocii bronzului, din spațiul de la răsărit de Carpați.

UN SCEPTRE EN PIERRE DÉCOUVERT À VOINEȘTI (LE DISTRICT DE VASLUI)

RÉSUMÉ

L'été de 1968 on a découvert une pièce archéologique ayant une forme à part. On en a trouvé de pareilles en Moldavie à Galatz et Fitlonești et en U.R.S.S. à Cikalovka.

¹² Informații. Marilena Florescu.

¹³ I. N. Sarafutdinova, *K voprosu o Sabatnovskoi kulture*, în *Sovetskaya arheologiya*, 3, 1968, p. 19.

¹⁴ I. N. Sarafutdinova, *art. cit.*, în *Arheologhia*, Kiev, XVII, 1964, p. 164—165.

¹⁵ Deacele au fost executate de St. Cucos, de la Muzeul de Istorie din Piatra Neamț, căruia îi mulțumim și pe această cale.

¹⁶ Marija Gimbutas, *Bronze age cultures in central and eastern Europe*, 1965, Moulton & Co. Paris. The Hague. London, p. 68.

¹⁷ K. Horedt, *Südosteuropäische keulenköpfe*. MAGW. Band 70, 1940, p. 285—286.

¹⁸ Marija Gimbutas, *op. cit.*, p. 68, fig. 29/7, 17; pag. 132, fig. 96/3; pag. 133, fig. 97.

On peut les dater à l'époque moyenne et tardive du bronze (dans les localités respectives on a trouvé des restes céramiques Monteoru et Noua — Sabatinovka).

Quant à la signification de ces pièces, on peut les considérer comme sceptres, symboles du pouvoir des dirigeants des grandes unions de tribus de l'époque moyenne et tardive du bronze.

LÉGENDE DES FIGURES

Fig. 1. — Le sceptre en pierre découvert à Voinești.

Fig. 2. — La carte de la diffusion des sceptres en pierre sur le territoire de la Moldavie.

Fig. 3. — Les sceptres de Voinești, Ftionești, Galatz et Cikalovka (dimension environ $\frac{1}{2}$).